

ההרצאות הייחודיות של ד"ר אסתר שקלים

מרצה, חוקרת קהילות ישראל ומשוררת

להזמנת הרצאה: 050-3984368

ד"ר אסתר שקלים היא מרצה, חוקרת קהילות ישראל, אוצרת אמנות יהודית ומשוררת. לשעבר מנהלת "המרכז למורשת קהילות ישראל" במוזיאון ארץ-ישראל ת"א, מדריכה ארצית ומחוזית לאמנות יהודית ומורשת במגזר הכללי ובמגזר הדתי במשרד החינוך. כתבה ספרים, מאמרים וערכות-לימוד בתחומי התמחותה.

להלן מבחר הרצאות לדוגמא:

1. שמות המשפחה היהודיים ומקורותיהם

- ◆ מדוע נושאים אנשים נמוכים שמות-משפחה כגון "לנגר", "טולמן" או "טוויל"?!?
- ◆ איך קרה שבעלי שם-המשפחה "אשכנזי" הם ממוצא ספרדי דווקא?!?
- ◆ למה נשא המשורר אלתרמן שם משפחה שפירושו "זקן"?
- ◆ מדוע שינה מר אברמוביץ' הרוסי את שמו דווקא ל"שון פרגוסון" עם הגירתו לאמריקה?
- ◆ מאימתי החלו היהודים לשאת שמות משפחה וכיצד נבחרו השמות?

2. עין-הרע והמזיקים ודרכי ההתמודדות עימם באמונה העממית ובתפיסה המודרנית

- ◆ כיצד מגינה החמסה כנגד עין הרע, ואיזו חמסה היא היעילה ביותר?
- ◆ איך מצליח החוט האדום שעל הזרוע לגרום לבריאות ולאוסר?
- ◆ מדוע מפחדים השדים דווקא ממלח, שום וצבע כחול?
- ◆ למי באמת עוזרים הקמיעות?
- ◆ באיזה גוף לא יכול "דיבוק" להיכנס?
- ◆ כיצד מתמודדים בתפיסה המודרנית כנגד המזיקים למיניהם?

קמיע, איראן*

3. מנהגי החתונה בקהילות ישראל, מקורותיהם ומשמעויותיהם (בליווי מצגת)

- ◆ מדוע לא נהגו היהודים בתימן לשבור כוס בחתונה?
- ◆ בדרום גרמניה היה החתן אחוז בכוס הקידושין, ובה יין, ושובר אותה דווקא על הקיר הצפוני של בית הכנסת- למה?
- ◆ כיצד מגינה מריחת החינה על החתן והכלה מפני המזיקים למיניהם?
- ◆ מדוע נוהגת הקלה באשכנז להקיף את החתן שבע פעמים?
- ◆ תלבושות ותכשיטים מקהילות ישראל במזרח ובמערב ומשמעויותיהם הקמעות והסגוליות.

כתובה, מרוקו*

4. מנהגי חגי תשרי בעדות ישראל, מקורותיהם ומשמעויותיהם (בליווי מצגת)

- ◆ מדוע לעולם לא נמצא שופר העשוי קרן של שור, למרות שהשור הינו בהמה טהורה?
- ◆ איזו אמונה מיסטית מסתתרת מאחורי ה"סימנים" או ה"יהי- רצונם" למיניהם שאוכלים בסדר ראש השנה? מהי משמעותו וסגולתו של כל אחד מה"סימנים"?
- ◆ למה עוטרו צלחות יום הכיפורים בהולנד בכיתוב "חסימה טובה"?
- ◆ באילו עדות נהגו לעטוף את קירות הסוכה בצמחים ולא בקיטות בד?
- ◆ איך יכול יהודי לדעת מה יהיה גורלו בשנה החדשה ע"פ צורת הצל שלו בהושענא רבה?
- ◆ מפני מה מופיעים 4 המינים על חפצים שאינם קשורים לסוכות?

ה"סימנים" בסדר ראש השנה

5. חנוכה והחנופייה בעדות ישראל במנהגים וסמלים (בליווי מצגת)

- ◆ מה הקשר בין הסופגנייה לספונג'ה???
- ◆ מדוע בארצות המזרח לא שיחקו בסביבון בחג, ומה היה הכיתוב על הסביבון המקורי?
- ◆ בקהילות שונות אוכלים בחנוכה מאכלי חלב- לאיזו גיבורה יהודייה קשור מנהג זה, ובאילו קהילות ערכו לכבודה "יום כייף לנשים"?
- ◆ חנוכיות רבות בקהילות אורתודוקסיות בגולה נושאות דופן אחורית המזכירה מְבָנִים מוסלמיים או נוצריים ידועים- כיצד משקפת עובדה זו את הגעגועים לבית- המקדש?
- ◆ איך מבחינים בין חנוכייה אשכנזית לבין חנוכייה מהמזרח?

חנוכייה, מרוקו*

6. מנהגי חג הפורים בעדות ישראל, מקורותיהם ומשמעויותיהם (בליווי מצגת)

מגילת אסתר, איטליה*

- ◆ ברוב קהילות ישראל במזרח לא נהגו להתחפש בפורים- הכיצד?
- ◆ איך הגיעה הפתופה של המן וזרש לקהילה ברודוס?
- ◆ באיזו עדה שולח הארוס לארוסתו תרנגול בלבוש תחפושת בתור משלוח מנות?
- ◆ שם ה' לא מופיע במגילת-אסתר. סופרי הסת"ם התעקשו והצליחו להכניסו למגילה למרות הכל. הכיצד?!
- ◆ איך ניראה הפור שהטיל המן?
- ◆ איזו עדה ציינה את תענית אסתר בשלושה ימי צום ולא חגגה את פורים כלל וכלל?

7. מנהגי חג הפסח בעדות ישראל, מקורותיהם ומשמעויותיהם (בליווי מצגת)

צלחת סדר, צרפת *

- ◆ מדוע לרבות מעדות המזרח לא היתה כוס של אליהו הנביא, ולאילו קהילה היתה כוס של פרעה ???
- ◆ באיזו עדה נהגו ללבוש בגדים מרופטים בליל הסדר???
- ◆ מדוע נוהגים יהודי פּרָס להצליף זה בזה בבצלים ירוקים בעת אמירת "דיינו"?
- ◆ באיזו עדה לא ערכו את ליל הסדר ולא קראו את ההגדה?
- ◆ באיזו הגדה מצוייר הבן החכם כאידיוט גמור ומדוע? כיצד מצטיירים 4 הבנים בהגדות ישראל השונות במהלך הדורות?
- ◆ ליל הסדר במנהגי העדות: עריכת ליל סדר על-פי מנהגי עדות ישראל במזרח ובמערב בשיתוף הקהל ובליווי הסבר למקורותיהם של המנהגים, התקופה בה נוצרו ומשמעויותיהם.

8. השַׁבֵּת במנהגי עדות ישראל ובראי האמנות היהודית (בליווי מצגת)

מגדל בשמים, פולין*

- ◆ מדוע הקפידו צורפים בבגדאד להוסיף לכל כוס של קידוש גם מכסה מעוטר בציפור?
- ◆ באיזו עדה מדליקים בכל ערב-שבת נרות גם לזכר הנפטרים ומדוע?
- ◆ למה נמנעו יהודים במרוקו מלהלוות קמח ושמן במוצאי שבת?
- ◆ מפני מה מעוצב הכלי לבשמים באשכנז דווקא בצורת מגדל?
- ◆ השַׁבֵּת, משמעותה וערפה הייחודי בראי חפצי היודאיקה המלווים אותה.

9. חפצים כאמצעי לחקר "שורשים" (בליווי מצגת)

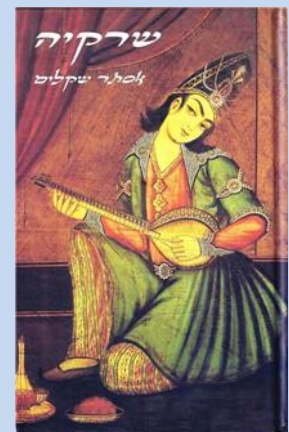
- ◆ כיצד ניתן ללמוד מהכלים והחפצים שהיו בידי אבות-המשפחה אודות מעמדם הכלכלי, משאלותיהם ואמונותיהם?
- ◆ איך יכול תכשיט להעיד על מוצאה המשפחתי, האתני והגיאוגרפי של האישה היהודייה העונדת אותו?
- ◆ באיזה אופן מצליחים הדג, החמסה והיצורים המוזרים החקוקים על קמיע לילודת העובר במשפחה, להבטיח לידתו של תינוק בריא?
- ◆ "סיפורו של חפץ" כמקור לחקר משפחתי וכקטליזטור לנָשֶׁר וקִשָּׁר בינדורי.

קמיע לילודת ולתינוק, הונגריה*

* התמונות מאוסף משפחת גרוס

10. מזרח ומערב- היילכו שניהם יחדיו?

- ◆ כיצד מתמודדת אישה מבית מזרחי מסורתי פטריאכלי עם התרבות הישראלית המערבית המודרנית החילונית?
- ◆ מהו יחסה למעמד האישה בתרבות המזרחית, בקהילה הדתית ובחברה הישראלית, מהי עמדתה כלפי הפמיניזם המזרחי?
- ◆ מהי גישה כלפי הפסיפס האתני המרכיב את החברה הישראלית?
- ◆ מפגש חוויתי עם המשוררת ד"ר אסתר שקלים, המעלה את סיפור חייה בליווי קריאה מתוך "שרקיה", ו"מה צריכה אישה לדעת", ספרי שירה עטורי השבחים בהוצאת כינרת-זמורה-ביתן.

- ◆ הרצאות נוספות בנושאים שונים, כגון: מנהגי חג השבועות בקהילות ישראל, מנהגי ל"ג בעומר, מנהגי בר-מצווה, סמל מדינת ישראל ודגל המדינה-מקורותיהם ומשמעויותיהם, ירושלים באמנות ובסמל בעדות ישראל במהלך הדורות, מורשת יהדות איראן ועוד.
- ◆ ההרצאות מתאימות לכל מסגרת ואירוע: מוסדות, חברות וארגונים, חוגי בית, השתלמויות, כנסים, חדרי מורים, נופשים, סופי-שבוע, ימי גיבוש והעשרה, ימי הולדת, חגיגת בר-מצווה, שבע ברכות, שבת-חתן, חנוכה בית, יום המשפחה, ערב "שורשים" ועוד.
- ◆ הרצאות לתלמידים וכן ערבי הורים-תלמידים באווירה חווייתית ייחודית.

להזמנת הרצאה:

050-3984368

esther15583@gmail.com

פרטים נוספים באתר שלי esthershkalim.co.il